

Liradan vazgeçmeyelim kurumlularla savunalım

Ekonomistler izlenen politikaların enflasyon ve dolarizasyona etkisini ele aldılar. Türk lirasından vazgeçmemesi gerektiğini kaydeden ekonomistler, güven, güçlü kurumlar, planlama ve fiyat istikrarını ilke edinen merkez bankası sayesinde sorunların aşılabileceğini ifade ettiler

RECEP ERÇİN

TÜSİAD, **Koc** Üniversitesi ve Ekonomik Araştırma Forumu (EAF) geleneksel yeni yıl ekonomistler toplantısında Türkiye'deki hızlı değer kaybı, enflasyondaki seri yükseliş ve izlenen ekonomi politikaları ele alındı. Toplantının açılışında konuşan TÜSİAD Başkanı Simone Kaslowski, "Enflasyonla mücadelede doğru adımlar mı atıyoruz? Doğru adımlar ise neden enflasyon yükseliyor? İhracat ve bütüncü artı ama bu yatırım ortamını ne kadar besliyor? Dolarizasyon artıyor. Faiz indirimi yapıldığı halde neden piyasa faizleri ve kredi faizleri yükseliyor? Yöntemler kısa vadeli çözümler sunuyor görünürken öngörülebilirliğe zarar vermiyor." ifadelerini kullandı.

CİFT KUR SİSTEMİ VAR

Ekonomi yazarı Ege Çansen, Türkiye ekonomisinin "dış borçkolik" olduğuna dikkat çekerek, "Türkiye'de enflasyon ile faiz arasında doğrudan bir ilişki yoktur. Devalüasyon veya TL'deki değer kaybı doğrudan etkilere liradan faiz indirilince imadı döviz parladığı gibi. Bugünkü döviz talebi tasarrufların alımından kaynaklanıyor, ithalatçıların ithalat yapacak kadar döviz var. Çok zorlu bir süreçteyiz. Türk lirasının artık Türk ekonomisini taşıyamayacak noktaya geldiği kansendayım. Herhalde Türk lirasından vazgeçeceğiz. Bu açık ekonomide Türk lirası ekonomiyi taşıyamıyor. Her konuda iki para kullanılınca bildiğimiz para teorileri çözülmüyor. Acaba biz TL ile bu sarmaldan çıkabilir miyiz? Saniki bana TL'nin ömrü doldu gibi geliyor." görüşlerini savundu.

PERU BU İŞ NASIL BAŞARDI?

Bunun üzerine eski merkez bankacı da olan ekonomi yazarı Uğur Gürses, "Türk lirasından kimsede vazgeçmesin." derken Merkez Bankası'nın eski baş ekonomisti Prof. Dr. Ali Hakan Kara da, "Liradan

TUFE sepetinin 7'de biri yüzde 50'den fazla zamlandı

UGUR Gürses ayrıca Türkiye'de serbest bir kur rejimi uygulanmadığına işaret ederek, şu görüşleri öne sürdü: "Merkez Bankası faizi düşürsün bütün faizler düşer, bunun doğru olmadığını gördük. Fiyat mekanizmasının ne olduğunu bilmiyoruz. Kur sokunu herkes seyretti. Bunun teknik olarak tartışılması da anlamlı gelmiyor. Bu politik kriz. Türkiye hiç yaşamadığı bir enflasyon döngüsüne düşmüş durumda. Geçen dönemlerde itfaie gelir yangına müdahale ederdi. Bu sefer yangına çelik ediyor, Merkez Bankası. Ankara'da hangi politikanın uygulandığını o politikaların uygulandığı kurumların içindeki olanlar bile bilmiyorlar. Kriz yönetimi krizi şiddetlendiren bir patikada ilerliyor."

ÖNLEM ALINMAZSA KÖTÜ SENARYO

Hakan Kara'nın bazı tespitleri ise şöyle oldu: "TUFE'deki toplam fiyatların yedide biri yüzde

Üretimde artış yoksa enflasyon gelir

Koc Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. **Selva Demiralp**, toplantıda paylaştığı sunumda politika faizi aşağı çekildiği piyasa faizlerinin yukarı çıktığını göstererek, "Türkiye enflasyon pahasına büyümeyi tercih ediyor. Enflasyon düşüken bir iki faiz indirimi bir genişleme sağlıyor ve pek götürülmesi olmuyor ama yüksekken indirimlerin getirisi de geliyor." dedi. Reel ekonomiyi etkileyen piyasa faizlerine işaret eden Demiralp, "Politika faizini düşürüp piyasa faizleri yukarı çıkarken bir yandan enflasyon da artınca daraltıcı değil genişletici oluyor. Ama biz bunun etkisinin de artık giderek azaldığını düşünüyoruz. Eğer potansiyel üretimimizdeki artış talep kadar olmazsa yine enflasyonu artırır. Enflasyon yaratmadan da cari açığı düşürmenin yolu var." diyerek şunları sıraladı: "Cari açığın makul seviyelere gel-

eski baş ekonomisti Prof. Dr. Ali Hakan Kara da, "Liradan vazgeçme taraftan değilim." mesajı verdi. Kara, Peru örneğini vererek, şunları aktardı: "Katkıların bir toplandı Peru Merkez Bankası Baş ekonomisti bir sunum yaptı. Orada dolarizasyon yüzde 78'lere ulaştı ve dolanında dolarizasyon hakimdi. Peru Merkez Bankası'nı bağımsız yaptılar ve dünyanın en uzun süre kalan bankasını atadılar. Masul reel faiz ve öngörülebilir politika sundular. Kiri döviz kuru yönetimi de yaptılar ama küçük açığı bir ekonomide yapılması gerekeni ortaya koydular. Dolarizasyon yüzde 78'lerden 20'lere indirdiler. Enflasyonu yüzde 2-2.5'e çektiler."

OSMANLIDAN GELEN BİR DURUM

Gürses de Türkiye'deki dolarizasyonun temel sebebinin sacak paraya bağlı olmasından çok hep öteden beri yapısal sorunlardan ileri geldiğini belirtti. Gürses, "Bu sorunların başında enflasyonu düşürmek var. 90'larda da benzerdi. İkincisi güven ve hukukun istinadlığı meselesi bunların hiçbir etkinliği yokmuş gibi davranmamız. Osmanlı'dan gelen misadere ve güvensizlik var. Son 5-6 yıldır sistemden çıkmış sebebi mülkiyet kaybı. Sadece ekonomik şeylere aklamaya çalışıyoruz ama siyasi faktörler var." ifadelerini kullandı.

DPT YENİDEN OLUŞTURULMALI

Toplantıya katılan ekonomi yazarı ve ekonomistlerin hemen beşi cari açığın bir sorun ve krizlik unsurunu olduğu konusunda hemfikir olduklarını belirttiler. Bunun yanında izlenen faiz indirimi politikası yüzünden fiyatların mekanizmalarının bozulduğu, opan alınacak bir çözüme kalmadığı için enflasyonun yüzde 70'lere kadar gidebileceği bu noktada faiz artırımının da çözüm olmayacağı belirtildi. Benzer tilkelere ilgilii yaptığı bir çalışmaya değinen Hakan Kara, enflasyonu çözümden cari açığı çözmek, cari açığı çözümden de enflasyonu çözümden mümkün olmayabileceğine değindi. İşin kökenine inmek gerektiğini belirten Kara, "Siyasi döngülerin beş sene olduğu düzende 10-15 yıl sürecek reformları kim yapar? Bir Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) oluşturabilirseniz, Merkez Bankası bağımsız olup da fiyat istikrarına sahip olabilir. Güçlü kurumlar oluşturduğunuz zaman sorunları da oluşturabiliyorsunuz." görüşünü dile getirdi.

"TUFE'deki toplam fiyatların yedide biri yüzde 50'nin üzerinde artış gösterdi. Döviz kurunun enflasyonu etkilemesi maliyetler üzerinden ziyade çpa kalmadığından endekslene üzerinden oluyor. Önlem alınmazsa nerelere gider? Yüzde 20-25 döviz kuru kaybı koydum. Yıl ortası 60'lara, yıl sonuna doğru da 70'lere gidebilir, tedbir alınmazsa... Altın hariç bakıldığında cari dengede on yıldır bir düzelmeye var. Biz zaten enflasyonu tek haneye çekerek cari dengede düzeltme sağladık. Rekabetçi kura ne gerek vardı? Ülkelere baktım. 21 ülkede cari denge ile enflasyon arasında bir korelasyon yok. Enflasyonu raydan çıkararak rekabetçilik sağlayamazsınız... Kamunun açık pozisyonu 180 milyar dolar civarında. Bunun üzerinde KÖİ, kur korumalı mevduat filan eklenince açık pozisyonu 300 milyar dolara ulaşmış durumda. Sistemin bütün riskini devlet almış durumda."

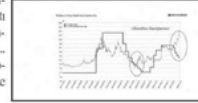
ları var." diyerek şunları sıraladı: "Cari açığın makul seviyelere gelmesi kurların azaltılmasıyla mümkün. Ancak cari açığı azaltmanın yolu para politikasından geçmez. Enflasyonu düşürmek için faizi artırmak cari açığı artırıyor. Bu durum para politikasının alanını daraltıyor. Bu kısır döngüden çıkmak için literatür ne diyor? Fiyat istikrarını sağlayarak dış finansman ihtiyacını azaltmak, bunu yaparken de makro karşılaştıkları sorunları çözümler; sermaye kontrolleri ile sermaye girişinin yavaşlatılması, zorunlu karşılıklarda döngü karşı düzenlemeler. Yapısal dönüşüm, yüksek katma değerli üretim ile cari dengeyi kapatıp dengeyi literatür. Enflasyonu düşürün makro ihtiyatı tedbirleri alın diyor."

Sabırlı olsaydık faizler düşecekti

Ekonomi yönetiminin enflasyona dair hiçbir kaygı taşımadığını ve fiyat istikrarının da pek gözetilmediğini not eden ekonomist Evvedet Akçay, makro göstergelere yönelik bir dizi sunum gösterdikten sonra, "Ekim sonu Türkiye'ye çok iyi giderken biz neden faiz indirerek kuru patlattık ve büyümeyi zora soktuk? ÜFE tehlikesi bu sefer çabuk geçmeyecek." dedi. TÜSİAD Baş Ekonomisti Gizem Öztok Altınsoy da, kur korumalı mevduatın zaman kazandıracağını ama TL tarafındaki vatandaşları da dolarize edebileceğini, halbuki bütün yapılan işlerin dolarizasyondan kurtulmak için ortaya konduğunu belirtti. Enflasyonun talep yanlı olduğunu öne sürdükçe, sözlerini şöyle sürdürdü: "Tür-

kiye ekonomisi yeni bir faza geçti. Biz bunu 45'ten 50'den çevirebilecek miyiz? FED'in yaptığı ve başarılı, Rusya'nın yaptığı ve başarısız beklentileri çözümlerini denediği süreçte faiz artırdı enflasyonu indirilemez. Yüzde 35'e gitmesini engelleyebildik eylüde sabırlı olsaydık. Yatırım talebinde yavaşlama görüyoruz. Kredi arzında da azlık var. Faiz çok yüksek. Kur sakıncası ama bütün piyasaya bozuldu. Dinamiklerde bozulma var ve biz bunu bozmaya devam ediyoruz. TL'deki sıkışıklık da devam ediyor. Kur, enflasyon, faiz sarmalından çıkamayan bir ekonomiyiz. İlerleyen dönemde çok fazla regülasyona tabi bir ekonomi beklerim. Eylülde biraz daha sabırlı olsa 2022'de faizler düşecekti."

Politika faizini düşürmek piyasa faizini düşürür mü?

Cari İhtiyaç Dengesi Yılına göre eğiliminde.

